

המכללה האקדמית נתניה
מבחן בקורס "משפט ותרבות"
ד"ר מיכל עופר צפוני
מועד א' 2012

המבחן עם חומר פתוח. משך המבחן שעתיים וחצי. לא תינתן הארכת זמן.
אין לכתוב יותר מחמישה עמודים, על צידו האחד של הדף.
יש לשים דגש על ניתוח הסוגיות המתעוררות על פי החומרים שנלמדו בקורס, ולא על הבעת
עמדות אישיות.

שאלה ראשונה (40 נקודות)

ביום 21.2.2012 נתן בג"ץ פס"ד בעתירה שעניינה הארכת תוקפו של חוק דחיית שירות
לתלמידי ישיבות שתורתם אומנותם, התשס"ב – 2002 (להלן: "החוק"). הכנסת האריכה
את תוקף החוק בחמש שנים נוספות, ומספר עותרים עתרו נגד חוקיות החוק. דעת הרוב
בפסק הדין קבעה כי החוק אינו חוקתי מאחר והוא פוגע בשוויון ואינו מקיים את תנאי
המידתיות בפסקת ההגבלה שבחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו.
השופט גרוניס, המכהן כיום כנשיא בית המשפט העליון, היה בדעת מיעוט בפסק הדין,
בקביעתו כי יש לדחות העתירה כנגד החוק. בפסק דינו קבע השופט גרוניס, בין היתר,
את הדברים הבאים:

"...בעקבות פסק הדין תקבל הכנסת חוק חדש שינסה לתקן, במידה כלשהי, את הפגמים
שבחוק הנוכחי. ניתן להעריך כבר עתה שחוק כזה לא יספק את הדרישות של חלקים מן
הרוב (המורכב מחילוניים, מסורתיים ודתיים המתגייסים לצבא). על כן, אין ספק שתוגש
בעתיד עתירה נוספת בה תבואנה השגות לגבי החוק החדש. ההתעסקות החוזרת ונשנית
של בית משפט זה בנושא של גיוס חרדים, בלא שמושגת התקדמות ממשית כתוצאה
ממעורבות שיפוטית, בוודאי שאינה תורמת למעמדו של בית המשפט. זאת ועוד, זו
אשליה לצפות שהחלטות שיפוטיות יביאו לגיוסם של חרדים לצה"ל ולכניסתם לשוק
העבודה. שינויים חברתיים וכלכליים עשויים להביא לתוצאה המקווה. היכולת של בית
המשפט להשפיע במקרה דוגמת זה שבפנינו הינה מועטה."

- א. אילו גישות ועמדות משקפים דבריו של השופט גרוניס ביחס לתפקידו של בית
המשפט ויכולתו להביא לשינוי חברתי? ממה חושש גרוניס ומדוע? (25 נקודות)
- ב. מה ניתן לענות לשופט גרוניס על מנת להצדיק את דעת הרוב שכאמור פסלה את
חוקיות חוק זה ואסרה על הארכתו, ביחס ליכולתו וכוחו של ביהמ"ש להתערב
ולהשפיע על תוצאת הסכסוך שהובא אל פתחו? (15 נקודות)

11
12
13
14

שאלה שנייה (35 נקודות)

אביבה הוטרדה מינית במקום עבודתה על ידי מנהלה הישיר. הוא נהג להעיר לה הערות סקסיסטיות בוטות רבות, גם ליד לקוחות ועובדים אחרים בחברה. התנהגותו גרמה לאביבה סבל רב, אולם עקב היותה אם חד הורית ומפרנסת יחידה לארבעת ילדיה – לא עזבה את מקום עבודתה. החוק למניעת הטרדה מינית, התשנ"ח – 1998, מאפשר לאישה שהוטרדה כך להגיש תביעה אזרחית כנגד המטריד, או/ו להגיש כנגד המטריד תלונה במשטרה שעשויה להביא לחקירה ולהעמדת המטריד לדין פלילי. יש לציין כי החוק תוקן בינואר 2012, כך שתקופת ההתיישנות שבחוק **לתביעה אזרחית** מכוחו הוארכה משלוש שנים לשבע שנים.

- א. האם התיקון המתואר יביא להגדלת הסיכויים לכך שאביבה תתבע את מנהלה בתביעה אזרחית בבית המשפט בגין התנהגותו? הסבירו תשובתכם. (10 נקודות)
- ב. הניחו כי לבסוף אביבה החליטה להגיש כנגד מנהלה תלונה במשטרה, והפרקליטות החליטה על סמך ממצאי החקירה להעמיד את המנהל לדין פלילי. לטענת המנהל התנהגותו נובעת מכך שבקהילה התרבותית אליה הוא משתייך, אישה שעובדת ויוצאת מביתה ללא ליווי בעלה, ומתלבשת באופן בו מתלבשת אביבה – מעוניינת ומזמינה הערות מסוג זה, לכן לא הבין כלל כי מדובר בהתנהלות פסולה. האם הסבר זה יכול למנוע את הרשעתו של המנהל? האם הסבר זה יכול להשפיע על גזר דינו? ענו לשאלות תוך התייחסות לחומר הנלמד בקורס זה. (15 נקודות)
- ג. טענה נוספת שהעלה המנהל היא כי מנהלים רבים נוספים במקום עבודתו, וכן במקומות עבודה נוספים, נוהגים בדיוק כמוהו, אך לא מוגש כנגדם כתב אישום. לטענתו, המשטרה מצידה אינה אוכפת את החוק, והנשים קורבנות התופעה אינן נוהגות להתלונן במשטרה. האם טענה זו יכולה להועיל לו? הסבירו תשובתכם. (10 נקודות)

שאלה שלישית (25 נקודות)

אחת מחברות הטלפונים הסלולריים חייבה את כרטיס האשראי של מוטי בסכום הגבוה ב – 1000 ש"ח לערך, מהסכום הנכון לדעתו. כל ניסיונותיו לקבל החזר מהחברה לא צלחו. בהנחה כי טענתו מוצדקת, ואכן חויב שלא כדין, האם תמליצו לו לתבוע את החברה להשבת הכסף? מה תאמרו על סיכויי התביעה? בתשובתכם הסתמכו על החומר הנלמד בקורס זה.

בהצלחה

2